

Inspiratiegids Duurzame Tuin

- Informatie over het belang van groen in de tuin
- Integratie van duurzame tuinen in nieuwbouwprojecten door ketensamenwerking
- Tips en tricks voor het inrichten van duurzame privé buitenruimte
- Inspiratie en direct toepasbare praktische schetsen

In opdracht van Circulair West

Deze uitgave is samengesteld met input van en speciale dank aan

Michelle Wijnhout (AW Groep), Ilse Visser en Leon van Ast (Circulair West), Hannah Honders en Marieke van Zuiden (Copijn Landschapsarchitecten), André Hoek, Marian Hoek en Ilse Pennings (HOEK), Chris van Til en Peter Bonn (Meerlanden), Judith Truijens (My Happy Writings), Michiel Daalmans en Ayla Stellingwerf (New Story), Maarten Sepers (Spaansen), Henk van der Wel (Ouwehand Bouwen & Ontwikkelen), Nick de Goeij (Timpaan), Yvonne van der Hulst en Fleur van Egmond (Van der Hulst Bouwbedrijf), Benjamin van Duijn (Van Rhijn Bouw)

Copyright gebruikte afbeeldingen

AW Groep, Copijn Landschapsarchitecten, HOEK, Ouwehand Bouwen & Ontwikkelen, Spaansen Tuinklaar B.V., Van der Hulst Bouwbedrijf, Unsplash

Vragen? Of wil je meedoen met Circulair West?

Elke stap van iedere deelnemende organisatie brengt ons samen verder.
Doe je ook mee? info@circulairwest.nl

// Inhoudsopgave

Colofon	//	2
Groen moeten we samen doen	//	4
Leeswijzer	//	5
Van grijs naar groener	//	6-7
Het belang van een duurzame tuin	//	8-9
Samenwerken voor succes	//	10-13
En nu... aan de slag!	//	14-19
Duurzame maatregelen op een rij	//	20
Extra tips	//	21
Leaflet Duurzame Tuin	//	Bijl.

Groen moeten we samen doen!

Overheden, initiatiefnemers van woningbouw(ontwikkelingen), stichtingen en diverse andere partijen hebben de laatste jaren steeds vaker het voortouw genomen om woonwijken te vergroenen en hiermee te verduurzamen. Met deze Inspiratiegids Duurzame Tuin trachten we deze partijen, maar ook bewoners en kopers van woningen, nog meer inspiratie en handvatten te bieden om deze beweging integraal onderdeel van woningbouwontwikkelingen te laten zijn of worden.

Ook in onze eerdere uitgave 'Blauwdruk Duurzame Woonwijk' staat hierover meer relevante informatie, zodat verduurzamingskansen bij gebiedsontwikkelingen direct benut worden. De QR-code naar deze blauwdruk vind je op deze pagina.

Als zowel in het ontwikkel- als ontwerpproces de duurzame tuin in het achterhoofd wordt gehouden, zorgt dat voor 'groene' winst op vele vlakken. Door bij het plannen van nieuwbouwwijken of herinrichting van bestaande woonwijken rekening te houden met duurzaamheid en biodiversiteit én de samenwerking in de keten opzoeken, kunnen we grote groene stappen maken.

De maatregelen die zijn gericht op het verduurzamen van tuinen en daarmee woonwijken, dragen bij aan meerdere duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties (VN), waar ook Circulair West en haar partners actief aan bijdragen.

Een grote tuin, een geveltuin, een klein balkon of een schuurdak: elke buitenruimte kun je duurzaam inrichten. En dat is broodnodig, want de natuur staat op veel plekken onder druk. Dat zorgt voor allerlei ongewenste effecten als (vaak extreme) wateroverlast, hittestress en het verdwijnen van een groot aantal insectensoorten. Insecten zijn onmisbaar voor het leven op aarde, de impact van het verdwijnen ervan is enorm.

Laten we samen de natuur een dienst bewijzen door het verduurzamen van tuinen. En dat kan al met heel eenvoudige ingrepen. Doe je met ons mee?

Blauwdruk
Duurzame Woonwijk

Met deze uitgave 'Duurzame Tuin' bieden we een praktische tool om:

- bewustwording over duurzame inrichting van buitenruimtes te creëren en te vergroten
- handvatten te geven voor de inrichting van een duurzame tuin, balkon of schuur
- een basis te bieden voor mogelijke kopersopties bij de bouw van nieuwe woningen.

Leeswijzer

Deze gids is bedoeld ter inspiratie voor initiatiefnemers als gemeentes, ontwikkelaars, aannemers, woningcorporaties en VvE's. Deze partijen willen we voorzien van tips en tricks, zodat zij al vóór de oplevering kunnen sturen op de aanleg en realisatie van duurzame buitenruimtes.

Uiteraard kunnen (toekomstige) huizenbezitters er ook door worden geïnspireerd, en kan de informatie gebruikt worden voor de verduurzaming van bestaande privé-buitenruimtes.

Ook hebben we een uitneembare leaflet toegevoegd, voorzien van praktische tips en tuinbeelden waarmee (toekomstige) huizenbezitters direct aan de slag kunnen! Tevens handig voor kopersbegeleiding.

Voor de leesbaarheid zijn we in deze inspiratiegids uitgegaan van een gemiddeld rijtjeshuis met een tuin van zo'n 50 vierkante meter. Maar vanzelfsprekend is de informatie op velerlei manieren toepasbaar.

We hebben getracht een zo compleet mogelijk beeld van een duurzame tuin te schetsen, door op de diverse relevante onderwerpen de verdieping op te zoeken.

Van grijs naar groen (er)

Vergroening speelt een belangrijke rol in het 'klimaatadaptief' maken van een versteende omgeving. We zullen ons namelijk steeds beter moeten voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering.

De verstening in Nederlandse wijken is sinds grofweg een halve eeuw behoorlijk toegenomen. Onder andere door stijgende grondprijzen, die hogere dichtheden vereisten voor rendabele bouw, maar ook door de toename in autobezit en de daarmee gepaarde groei in het aantal parkeerplekken. Dit resulteerde in minder ruimte voor (openbaar) groen, met als gevolg onder andere beperkte waterinfiltratie en een verhoogde omgevingstemperatuur tot wel 7° C. Groen helpt om de nadelige effecten hiervan tegen te gaan. Tien procent meer groen in een stad verlaagt de temperatuur met 0.6° C (Natuur & Milieu).

Verder moeten we door klimaatverandering rekening houden met meer extreme regenval. Een hogere mate van groen vermindert de wateroverlast. In groengebieden kan de neerslag namelijk grotendeels in de bodem wegzakken. Bovendien verdampt een klein deel van de

Het valt niet meer te ontkennen, het klimaat verandert. Extreme weersomstandigheden als heftige regenbuien, hittegolven en langere periodes van droogte nemen meer en meer toe, zo blijkt onder meer uit de rapportage van IPCC, The Intergovernmental Panel on Climate Change van de Verenigde Naties. Maar eigenlijk hebben we een dergelijke rapportage niet nodig, je hoeft maar uit het raam te kijken en je weet genoeg. Inmiddels hebben we helaas allemaal wel eens te maken gehad met (de gevolgen van) het veranderende weer.

opgevangen neerslag weer via de bladeren, waardoor de riolen minder afvoercapaciteit nodig hebben.

Gelukkig is er de laatste jaren positieve verandering te zien. Een manifest met de oproep natuurinclusief bouwen tot de standaard te maken werd in 2021 opgesteld door Natuur & Milieu, NL Greenlabel en de Vogelbescherming Nederland. Dit manifest is ondertekend door onder andere bouwbedrijven, banken, wetenschappers en diverse gemeenten. Ook blijkt dat nieuwbouwwijken sinds 2010 over het algemeen veel minder versteend zijn dan daarvoor, uit onderzoek van Natuur & Milieu in 2022. Ook hebben diverse partijen waaronder bouwbedrijven, gemeenten en projectontwikkelaars vanuit provincie Zuid-Holland het Convenant Klimaatadaptief Bouwen ondertekend.

Inspanningen van architecten, ontwikkelaars, aannemers en gemeenten (initiatiefnemers) hebben de laatste jaren bijgedragen aan leefbaardere wijken met meer groen, meer beweegruimte voor mens en dier en minder autoverkeer. Aan de huidige groennormen

van ca. 75 vierkante meter per woning wordt echter helaas voor meer dan de helft van 32 onderzochte steden in Nederland nog niet voldaan, volgens onderzoek van Natuur & Milieu uit 2022. Het Planbureau voor de Leefomgeving pleit daarom voor een rijksnorm voor groen om de vergroening van steden te versnellen. Een groennorm bepaalt hoeveel groen er moet zijn in een stad en aan welke eisen dat groen moet voldoen.

In februari 2024 overhandigden ANWB, Natuur & Milieu, Staatsbosbeheer en Vogelbescherming Nederland nog een rapport aan demissionair ministers De Jonge en Van der Wal waarin diverse groennormen onderzocht zijn en inzichten gegeven worden voor een mogelijke Nederlandse groennorm. Sommige gemeenten als Amsterdam en Den Bosch hebben zelf al groennormen opgesteld.

Dag, tuin van steen!

Hoewel de openbare ruimten worden vergroend, zijn grote delen van de gebouwde omgeving in particulier bezit. Hier hebben gemeenten geen wettelijke invloed op. Bewoners hebben de vrijheid om hun tuinen naar eigen inzicht in te richten. Dit gebeurt veelal met verharding, vaak in de vorm van tegels, in de (onterechte) overtuiging hiermee op bijvoorbeeld onderhoud te besparen. Onkruid in de voegen van tegels vraagt juist veel onderhoud en onkruidbestrijdingsmiddelen worden niet

gespaard. Het nemen van enkele duurzame maatregelen in tuinen kan al een groot positief effect hebben op onderhoudsdruk, en in bredere zin op biodiversiteit, klimaat, welzijn en gezondheid.

Eén voor allen en allen voor één

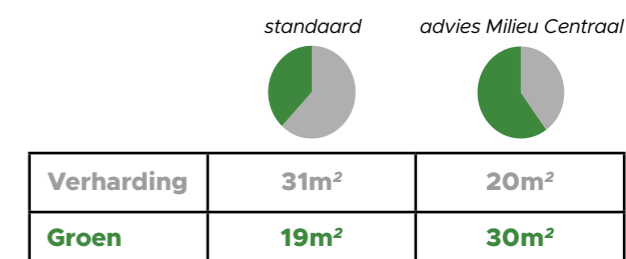
Als we ervan uitgaan dat een gemiddelde

achtertuin van een eengezinswoning ongeveer 50 vierkante meter is, dan biedt een tuin aanzienlijke verduurzamingskansen. Wanneer het advies van Milieu Centraal, om maximaal 40% van de tuin te verharden wordt gevolgd, betekent dit dat er meer dan de helft van het perceel verduurzaamd kan worden.

Volgens onderstaand voorbeeld van gemeente Aalsmeer, kan dit in een nieuwbouwwijk met 50 eengezinswoningen leiden tot ruim 500 vierkante meter minder verharding op wijkniveau. Of positiever geformuleerd: ruim 500 vierkante meter extra groen dat bijdraagt aan een rijkere biodiversiteit, ons welzijn en onze gezondheid.

Gemeente Aalsmeer

De huidige situatie versus het advies van Milieu Centraal: maximaal 40% verharding, oftewel 60% groen.

Een groene woonomgeving heeft een positief effect op de mentale en fysieke gezondheid van inwoners. Het biedt rust en helpt tegen stress. Groen in de directe woonomgeving gaat ook samen met een lagere kans op stress gerelateerde aandoeningen, zoals hart en vaatziekten, depressies en angststoornissen. Ook hebben kinderen in groene wijken minder vaak last van overgewicht, ze spelen er namelijk meer buiten en bewegen daardoor meer.

De keuzes die woningeigenaren maken voor de inrichting van hun buitenruimte kunnen aanzienlijk bijdragen aan een gezondere leefbaarheid en de duurzaamheid van een hele wijk. Initiatiefnemers van nieuwbouwwontwikkelingen kunnen een belangrijke rol spelen door hierop te sturen.

Het integreren van groen in ontwerpen en projectplannen biedt een mooie kans om bij te dragen aan het algeheel verduurzamen van de gebouwde omgeving.

Het belang

van een duurzame tuin

Maar waarom is een duurzame tuin nou zo belangrijk? Na uitvoerig onderzoek door de betrokkenen van dit iconproject kwamen 3 hoofdelementen duidelijk naar voren: **klimaatadaptatie, biodiversiteit en gezondheid.** Er is bovendien een duidelijke onderlinge synergie tussen deze elementen; kleine veranderingen, zoals het vervangen van stenen door planten, kunnen al een verrassend groot en positief effect hebben in het klimaatbestendig en natuurinclusief maken van een tuin.

Duurzame maatregelen zoals het verminderen van hittestress en waterproblemen gaan hand in hand met het vergroten van biodiversiteit, en meer groen ondersteunt de kwaliteit van de leefomgeving en daarmee de fysieke en mentale gezondheid van bewoners. De tuin wordt een plek waar de natuur kan gedijen en waar je zelf kunt genieten van een harmonieus buitenleven.

Biodiversiteit

Biodiversiteit, afgeleid van de woorden 'biologische diversiteit', verwijst naar de verscheidenheid aan levende organismen op aarde, variërend van micro-organismen en planten tot dieren. Het omvat niet alleen de verschillende soorten, maar ook de genetische diversiteit binnen deze soorten en de diversiteit van ecosystemen waarin ze leven.

In de context van duurzame tuinen betekent het behoud van biodiversiteit het streven naar het

ondersteunen van een breed scala aan planten- en diersoorten die inheems zijn in een bepaalde regio. Inheemse planten zijn aangepast aan de lokale omstandigheden en bieden voedsel en onderdak voor verschillende diersoorten, waardoor een evenwichtig ecosysteem ontstaat.

Met biodiversiteit in de tuin bevordert je het evenwicht tussen de verschillende organismen en daardoor krijg je een veerkrachtige, levendige en duurzame buitenruimte. De tuin trekt bijvoorbeeld bestuivers als bijen en vlinders aan en vogels houden insectenplagen onder controle.

Door middel van bijvoorbeeld een bloemenweide of vijver creëer je verschillende habitats en door organisch tuinafval te composteren tover je de tuin om tot een gezonde bodem!

Klimaatadaptatief

Klimaatadaptatie verwijst naar het vermogen van een systeem om zich aan te passen aan veranderende klimatologische omstandigheden. In het geval van duurzame tuinen betekent klimaatadaptatie het anticiperen en reageren op de impact van klimaatverandering. Oftewel, het ontwerpen van tuinen die bestand zijn tegen langdurige droogte, hevige regenval, hittegolven en andere klimatologische omstandigheden.

Het gebruik van bijvoorbeeld regenwater-opvangsystemen, draagt bij aan het verminderen van de afhankelijkheid van kostbaar drinkwater en helpt bij het behouden van watervoorraden. En droogtetolerante planten spelen een essentiële rol in het handhaven van groen in perioden van verminderde neerslag. En zet alle planten op de juiste plaats. Ook hierin is de samenhang tussen de verschillende elementen die in de tuin gebruikt worden van cruciaal belang voor het succes.

Gezondheid

Groene buitenruimtes bieden niet alleen een esthetisch aangename omgeving, maar hebben ook aantoonbare voordelen voor de fysieke en mentale gezondheid van mensen. In de context van duurzame tuinen is gezondheid gerelateerd aan het welzijn van de bewoners.

Zo is de kans dat iemand zich ongezond voelt in een woonomgeving met weinig groen anderhalf keer zo groot als in een woonomgeving met veel groen. Onderzoek heeft aangetoond dat blootstelling aan natuurlijke omgevingen stress vermindert, de concentratie verbetert en het algehele welzijn bevordert.

“In de groenste buurten zijn bewoners driemaal vaker lichamelijk actief dan mensen in minder groene buurten!”

Onderzoek Universiteit Glasgow

Door duurzame tuinen te creëren, waarin groen en biodiversiteit centraal staan, wordt een omgeving gecreëerd die bijdraagt aan een gezondere levensstijl en een verlaagd risico op gezondheidsproblemen van de bewoners. Zo kan groen de gezondheidsschade verminderen van luchtverontreiniging, hitte en geluid. Mensen herstellen door groen. Enerzijds omdat groen stress vermindert en het concentratievermogen verbetert; anderzijds omdat groen in de omgeving beweging en sociale interactie kan stimuleren.

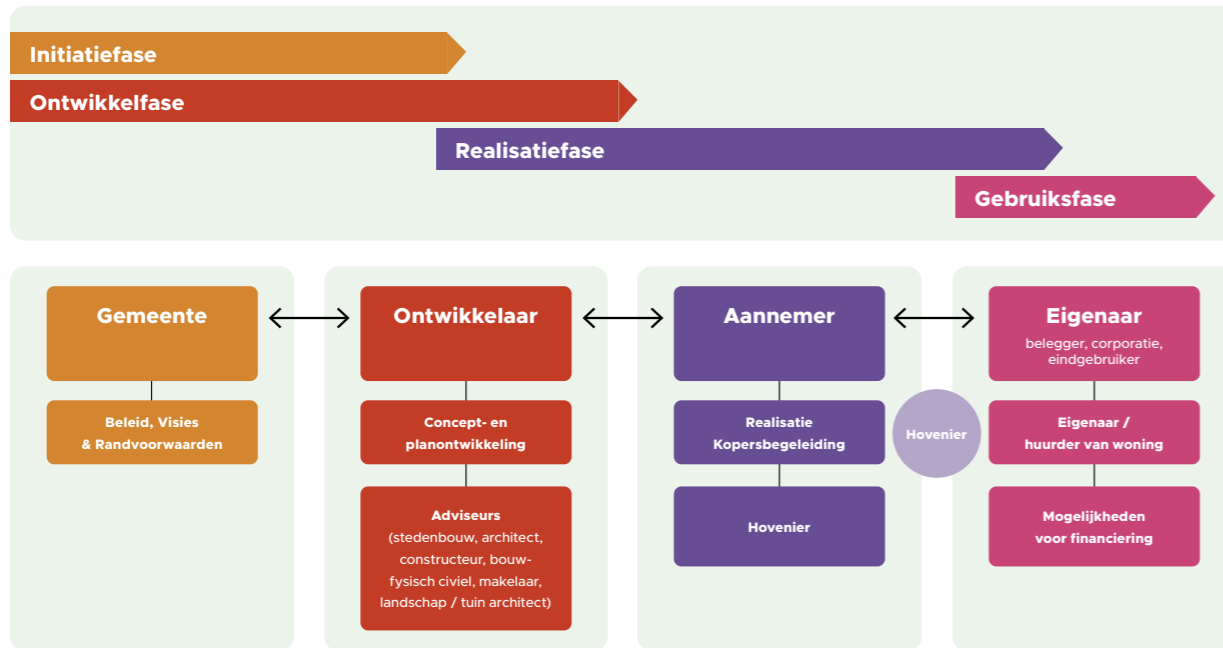
Duurzame Tuin

Samenwerken voor succes

Het ontwikkelen van een nieuwbouwwijk verloopt meestal via de volgende fasen:

Duurzame tuinrichting: een integraal onderdeel

Voor een maximale verankering van een duurzame tuinrichting is het direct centraal stellen hiervan door initiatiefnemers essentieel. Dat kan door deze te integreren in nieuwbouwontwikkelingen en op te nemen in het Programma van Eisen. Hierin kan de duurzame inrichting van privétuinen als harde vereiste worden opgenomen waarmee de tuinen in de ontwikkeling een hogere duurzaamheidsscore kunnen behalen. Dat draagt bovendien ook bij aan het hele project.

Het tijdig betrekken van partijen zoals landschapsarchitecten en hoveniers in het ontwikkelingsproces verstevigt bovendien de ruimtelijke kwaliteit van de tuinen en verzekert de optimale bijdrage aan doelstellingen als klimaatadaptatie, het voorkomen van hittestress en het bevorderen van de lokale biodiversiteit.

Overheidsinitiatieven

De rijksoverheid kan door aanpassing van de Omgevingswet afdwingen dat buurten groener worden en een ondergrens formuleren aan de versterking. Gemeenten kunnen daar lokale

normen aan toevoegen die afgeleid worden uit de lokale omstandigheden als bodem, water, de voorkomende diersoorten, de gebruikswensen en de lokale ambities.

De Omgevingswet kan natuurinclusieve bouw en groen in de stad afdwingen door een groennorm voor buurten voor te schrijven, die gerealiseerd moet worden bij nieuwbouw, inbreiding of stadsvernieuwing. Een dergelijke instructieregel vanuit het Rijk zou bijvoorbeeld een plaats kunnen krijgen in 15.1.5 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, over het beschermen van landschappelijke of stedenbouwkundige waarden en cultureel erfgoed (rapport Natuur en Milieu, februari 2022).

Opnemen in verkooptraject

De duurzame tuinrichting kan daarnaast ook onderdeel van het verkooptraject zijn. Ontwikkelaars kunnen bijvoorbeeld één type tuin aanbieden als onderdeel van de VON-prijs en andere tuinrichting als optionele extra meenemen, vergelijkbaar met keukens en badkamers. Kopers kunnen zo een ingerichte tuin in hun financieringsbehoefte meenemen.

Bij de verkoop van woningen aan woningcorporaties is deze aanpak ook relevant. Toekomstige huurders kunnen zo kiezen uit verschillende duurzame tuinrichtingen, die onderling kunnen verschillen in mate van onderhoud. Doordat de tuin vooraf is geselecteerd en direct worden aangeboden, kunnen huurders meteen bij oplevering over een duurzaam ingerichte tuin beschikken, wat het welzijn van de bewoner verhoogd.

Praktijkvoorbeeld – Tuinklaar Concept

Bij het project Waardereiland in Heerhugowaard heeft Ouwehand Bouwen & Ontwikkelen gebruik gemaakt van het 'Tuinklaar' concept van Spaansen. De koper wordt hierbij al in een vroeg stadium bewust gemaakt van en begeleid bij keuzes voor de inrichting en aanleg van een duurzame tuin. Een belangrijk voordeel voor de consument is dat de aanleg van de tuin meegenomen kan worden in de hypotheek, professioneel wordt aangelegd tijdens de bouw en gereed is bij oplevering van de woning.

Om bovenstaande te realiseren is het de bedoeling dat iedereen meedoet. Dit wordt geborgd door een basistuin mee te nemen in de VON koopsom van de woning. De ontwikkelaar kan daarmee al sturen op 'groene' keuzes zoals goede grond, een boom of de erfafscheiding tussen de percelen. Maar ook wanneer een tuin

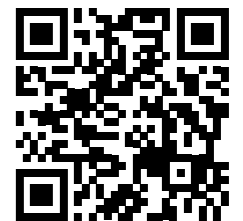
buiten de gemaximaliseerde VON koopsom wordt gehouden, is het mogelijk om hierop te sturen.

Vanuit de basistuin wordt de klant meegenomen en geadviseerd in de mogelijkheden om de tuin te personaliseren, met een goede verhouding tussen 'grijs' en 'groen'. Bij oplevering is de wijk helemaal af. Het aanzicht is verzorgd en de openbare ruimte blijft intact omdat het grote grond- en hovenierswerk op de particuliere grond al gereed is.

Bij het project Waardereiland hebben van de 56 woningen uiteindelijk 42 kopers (gedeeltelijk) gebruik gemaakt van het Tuinklaar concept. 14 kopers deden dat niet en achteraf hadden zij naar eigen zeggen anders doen besluiten.

Meer info
Tuinklaar

// Samen werken voor succes

Bewustwording creëren

Er zijn diverse manieren die bijdragen aan bewustwording over duurzame tuinrichtingen onder potentiële kopers in het verkoopproces, bijvoorbeeld het organiseren van workshops en informatiebijeenkomsten en het aanbieden van relevante informatie in welkomstpakketten, brochures, op een website of via sociale media. Ook de leaflet 'Duurzame Tuin', bijgevoegd in deze brochure, kun je hier direct voor inzetten.

Certificering alternatieven

Het implementeren van certificeringsprogramma's of labels voor duurzame tuinen bieden ook mogelijkheden tijdens het verkoopproces. Kopers kunnen geïnformeerd worden dat hun keuze voor een duurzame tuin extra waarde toevoegt aan hun woning door het behalen van een 'groen' certificaat.

Het is ook een mogelijkheid om kopers een tegoed te geven, bijvoorbeeld een cheque van een bepaald bedrag, waarmee ze een vooraf geselecteerde hovenier kunnen inschakelen voor een op maat gemaakt duurzaam tuinontwerp en aanleg direct na oplevering.

SAMENWERKING IN DE KETEN

Yvonne van der Hulst Van der Hulst Bouwbedrijf

“Organiseer workshops of bijeenkomsten waarin kopers van woningen aan de hand van verschillende ontwerpvarianten van tuinen worden geïnformeerd en geïnspireerd om te kiezen voor een duurzamere tuinrichting.

Advies is om dit met de kopers op te pakken na het afronden van de bouwkundige deadlines die vanuit kopersbegeleiding in een nieuwbouwtraject worden toegepast. Dan zijn de keuzestress en deadlines voor de koper inmiddels voorbij.

De tijd richting de oplevering van het huis is dan nog een flinke periode en spannend. Deze periode wordt hiermee dus goed overbrugd. Men vindt het leuk om alvast met het eindresultaat bezig te zijn. Door de kopers op deze manier te inspireren is de kans groot dat men kiest voor een duurzame tuinrichting.”

WORKSHOP

Van der Hulst Bouwbedrijf

1. Presentatie + voorbeelden over hoe je een tuin kunt inrichten door specialisten
2. Schetsen van de tuin als voorbeeld
3. Aan de slag (met magazines, etc.) om een moodboard te maken van hun tuin
4. Resultaat: tuinen waren uiteindelijk veel groener

En nu... aan de slag!

Om een duurzame tuin te realiseren zijn er verschillende elementen die een belangrijke rol spelen: van bodemtype tot aan keuzes voor planten en materialen, die vervolgens ook weer van invloed zijn op onderhoud en betaalbaarheid.

Het begint aan de basis: de bodem

De bodemsamenstelling is een essentieel aspect van tuinaanleg en -onderhoud. In plaats van de originele tuingrond te verwijderen en te vervangen door vreemde grond, wat veelal wordt gedaan, is het beter om de bestaande bodemstructuur en samenstelling te benutten om een passende tuinomgeving te creëren. Dit wordt 'bodemgebruik' of 'bodembenutting' genoemd en deze aanpak heeft verschillende voordelen, waaronder:

Ecologische duurzaamheid

Het behoud van de originele bodem draagt bij aan het behoud van het lokale ecosysteem. Het minimaliseert verstoringen van het bodemleven, zoals micro-organismen, insecten en wormen, die essentieel zijn voor een gezonde bodem.

Kostenbesparing en efficiëntie

Het vermijden van het verwijderen en vervangen van de bodem resulteert in minder materiaal- en transportkosten. Ook wordt energie bespaard die anders zou worden besteed aan transportbewegingen van het (onnodig) afvoeren en aanbrengen van nieuwe grond.

Bodemgezondheid

Door de originele bodem te behouden, blijft de natuurlijke structuur en vruchtbaarheid behouden. Dit kan leiden tot een gezondere groei van planten en een betere weerstand tegen ziekten en plagen.

Afhankelijk van het type grond in een tuin, kunnen inheemse planten geselecteerd worden die goed passen bij de bodemsamenstelling. Op kalkrijke grond komen ridderspoor en tijm bijvoorbeeld goed tot hun recht, terwijl op zandgrond een brem het heel goed doet.

En we eten tegenwoordig al steeds lokaler, dus waarom niet kiezen voor lokale bloeiende vaste planten in de tuin? Mooie voorbeelden zijn hortensia, de rododendron, de skimmia of de chrysanth. Of een van de groenblijvers als de klimop, de liguster of de beukenhaag.

Waar rekening mee te houden:
overzicht grondsoorten per gebied
in Nederland

WELKE TUIN PAST BIJ WIE?

Voor de inrichting van een duurzame tuin is het belangrijk om uit te gaan van de wensen en eisen van de gebruiker. Keuzes die gemaakt worden hebben in meer of mindere mate invloed op de bijdrage van de tuin aan een duurzamere leefomgeving.

1 Grijze tuin

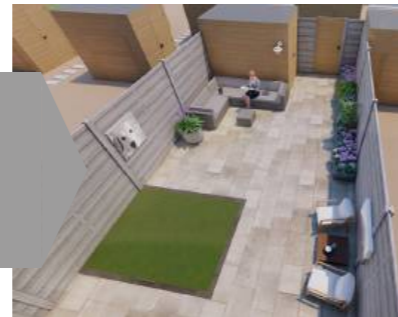
2 Groene tuin

3 Natuurlijke tuin

De volgende drie type tuinen geven goed weer welke keuzes resulteren in een meer of minder duurzame tuin:

1. Grijze tuin

Trend van bestrating met weinig groen maar met mogelijkheden voor duurzame keuzes in materialen en beplanting.

2. Groene tuin

Comfortabele tuin met meer groen, minder bestrating en aandacht voor duurzame materialen en lokale planten.

3. Natuurlijke tuin

Draagt bij aan biodiversiteit met veel groen, natuurlijke elementen en duurzame maatregelen voor een ecologisch evenwicht.

1

Grijze tuin

We gaan bij de grijze tuin uit van bewoners die kiezen voor gemak en comfort. Zij zijn vaak in de veronderstelling dat een grotendeels betegelde tuin weinig onderhoud vraagt, terwijl onkruid in de voegen en groene aanslag op tegels het tegenovergestelde betekent. Vaak wordt er gekozen voor een klein stukje kunstgras en een smalle border met wat planten die kleur brengen. Kenmerk van deze tuin is dat het een plek is waar de zon veel invloed op heeft, waardoor het in de zomer mogelijk oncomfortabel warm wordt.

Hier kunnen bewuste keuzes worden gemaakt in:

- **Materiaalgebruik** kiezen voor hergebruik van materialen, bestrating via een marktplaats of een circulaire aanbieder. Wil men wel nieuw toepassen? Kies dan voor een materiaal dat lokaal wordt geproduceerd en van hergebruikt of biobased materiaal is. Hierdoor is de impact

op het milieu lager dan bij reguliere producten of bij producten die worden geïmporteerd uit het buitenland. Dit geldt voor bestrating, maar ook voor andere inrichtingselementen als schuttingen.

- **Groene inrichting** kies bij voorkeur voor echt gras in plaats van voor kunstgras. Dat wordt in de zomer erg warm en laat microplastics achter in de buitenruimte. Wanneer planten worden gekozen, maak dan een bewuste keuzes voor inheemse planten.
- **Meubilair** voor bijvoorbeeld tuinmeubels en plantenbakken is het raadzaam om voor een duurzaam materiaal te kiezen, wat lang meegaat, of in het andere geval hoogwaardig gerecycled kan worden. Let daarbij op keurmerken die de duurzaamheid garanderen. Ook hier kan gekozen worden voor hergebruik via een marktplaats, kringloop of andere circulaire aanbieder.

2 Groene tuin

3 Natuurlijke tuin

De groene tuin heeft nog steeds een hoge mate van comfort en een groot gedeelte verhard oppervlak. Wel is er gekozen om de plantvakken gelijk te leggen met de verharding, waardoor water bij een regenbui hierin kan weglopen. De schutting is vervangen door een groene variant en ook het dak van de schuur is voorzien van een sedumlaag- of kruidenvegetatie. Door regenwater van het schuurdak op te vangen in een regenton, verminder je het watergebruik voor bewateren van de planten. In de tuin is een hogere struik/ kleine boom geplaatst die schaduw biedt op zonnige dagen. Hierdoor is de tuin van zichzelf al een verkoelende plek geworden. Het aanbrengen van vogelhuisjes biedt in combinatie met de groene aanplant de mogelijkheid voor vogels om zich in de tuin te vestigen.

Bewuste keuzes in een groene tuin:

- **Materiaalgebruik** in een groene tuin ligt maximaal 1/3 verharding. Kies daarbij voor een lichte kleur, dit helpt tegen hittestress. Hergebruik materialen, bijvoorbeeld bestrating door deze aan te schaffen via een marktplaats of circulaire aanbieder.
- **Groene inrichting** kies bij voorkeur voor natuurlijke erfafscheidingen zoals hagen en een begroeide schuttingen. Hoge beplanting zorgt voor extra schaduw.
- **Meubilair** een regenton voor het opvangen van regenwater, is handig voor droge perioden. Voor het realiseren van een circulaire regenton kan gekozen worden voor hergebruik van bijvoorbeeld opslagvaten via sociale werkplaatsen.

Bij de natuurlijke tuin ontstaat er een groene weelde. Een plek die uitermate geschikt is voor biodiversiteit. Het groen biedt een comfortabel klimaat op warme en zonnige dagen, en ook beschutting tegen bijvoorbeeld wind. Daarmee is het een ideale leefomgeving voor vele dieren insectensoorten en is er altijd wat te zien en te beleven. Er is nauwelijks wateroverlast door de vele plantvakken en waterdoorlatende (half) verharding. De opgevangen regenwater uit een ton kan gebruikt worden voor de planten. Water wordt in deze natuurlijk ingerichte tuin opgevangen, hergebruikt en langzaam in de bodem geïnfilteerd.

Bewuste keuzes in een natuurlijke tuin:

- **Materiaalgebruik** tegels eruit, groen erin. Split, grind, schelpen of boomschors zijn goed voor de waterdoorlaatbaarheid. Gebruik mulch om vocht vast te houden en biodiversiteit te bevorderen.
- **Groene inrichting** groene (sedum) daken en muren isoleren, reguleren de omgevingstemperatuur en kunnen regenwater vasthouden. Bodembedekkende planten onderdrukken onkruid.
- **Meubilair** maak gebruik van natuurlijke zonwering zoals begroeide pergola's of plantenschermen. Een (mini)vijver of wadi kan overmatig water opvangen en is in een handomdraai gerealiseerd met een (waterdichte) bak, teil of pot.

Duurzame maatregelen op een rij

Hieronder een selectie van diverse duurzame maatregelen die genomen kunnen worden. Door slimme keuzes te maken in planten, materialen en lay-out kan onderhoud tot een minimum beperkt worden, terwijl er tegelijkertijd een mooie en duurzame buitenruimte gecreëerd wordt.

Split, grind, schelpen of boomschors voor waterdoorlaatbaarheid

Vijver of wadi kan overtollig water opvangen

Vang regenwater op in een regenton voor droge perioden

Vang regenwater op in een sedumdak

Waterpartijen bevorderen de biodiversiteit

Verbeter de bodem met organisch materiaal zoals compost

Maak gebruik van natuurlijke zonwering zoals begroeide pergola's of plantenschermen

Plant bomen en struiken voor schaduw

Leg zo min mogelijk verharding aan om hittestress tegen te gaan

Kies voor materialen met een lichte i.p.v. donkere kleur

Planten geschikt voor droge omstandigheden met diepe wortels

Bodembedekkende planten voor onderdrukken onkruid

Gebruik mulch om vocht vast te houden en biodiversiteit te bevorderen

Gebruik echt (duurzaam) gras in plaats van kunstgras

Maak gebruik van natuurlijke erfafscheidingen zoals hagen en begroeide schuttingen

Kies voor inheemse plantsoorten

Diversiteit in planten versterkt de biodiversiteit

Groene daken en muren isoleren, reguleren de omgevingstemperatuur en kunnen regenwater vasthouden

Onderhoudsarme beplanting zoals bodembedekkers

Gras mag groeien; dit versterkt de biodiversiteit

Kies voor duurzame, bij voorkeur circulaire, inrichtingselementen

Extra tips

Keuze in beplanting

Voor een goede (natuurlijke) tuin is een goede (inheemse) beplantingskeuze belangrijk. Een balans tussen bladverliezend en bladhoudend, bodembedekkend en opgaande beplanting. Geschikt voor de locatie (zon/schaduw) en de bodem. Als de juiste plant op de juiste plek staat zal de beplanting een gesloten bladerendek vormen waardoor onderhoud minimaal is.

Flora, maar zeker ook Fauna

Jaarrond foerage (dierenvoer)-gelegenheid bij vogelhuisjes of insectenhôtels vergroot de positieve impact. Daarbij moet ook gekeken worden naar de voorkomende vogels/vleermuizen in het gebied (waarneming.nl), zodat de beplanting en de vogelhuisjes/insectenhôtels aansluiten bij de voorkomende soorten in het gebied.

Wat bedoelen we met circulaire inrichtingselementen?

Hierover vind je meer via de QR-code: een uitgave van C-creators met inspiratie, aanbevelingen en experts aan het woord. Van groen & grond, bestrating tot aan meubilair. Hoewel de focus ligt op de circulaire inrichting van de openbare ruimte, kan dit ook goed worden gebruikt als input voor de inrichting van particuliere tuinen, vanuit samenwerking in de keten.

Deze uitgave over de duurzame tuin is mede mogelijk gemaakt door:

Over Circulair West

www.circulairwest.nl

Circulair West maakt zich sterk voor een economie die efficiënt omgaat met haar materiaalstromen, concurrerend is en duurzaam produceert binnen de natuurlijke grenzen van de aarde. Zo beschermen we onze leefomgeving, de biodiversiteit en dragen we bij aan nieuwe toekomstbestendige werkgelegenheid.

Dat doen we door met elkaar samen te werken aan icoonprojecten. Zoals aan de blauwdruk duurzame woonwijk. Daarmee ontwikkelen we toepasbare kennis en bieden we begeleiding aan voor circulaire productieprocessen, -bedrijfsvoering, -producten en -diensten. De nadruk ligt daarbij op ketensamenwerking met bedrijven, overheid en kennisinstaties in Noord- en Zuid-Holland die graag willen innoveren ten dienste van de ondernemer. Voor meer informatie ga je naar de website of scan de QR-code.

Duurzame Ontwikkelingsdoelen

De 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelen, ook wel SDG-doelen genoemd, vormen voor onze deelnemers een kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis en zijn bedoeld om de wereld een betere plek te maken in 2030. Onze bedrijven proberen daar zoveel mogelijk aan bij te dragen vanuit hun bedrijfsactiviteiten.